

demiurgică a celui dintâi și nici amploarea suflului tragic al celorlalți doi.

La bogata fermă Maupertuis, așezare singuratică undeva pe un plai muntos, stăpînită de trei frați deopotrivă de însingurați, de orgolioși și de ciufuți, își face apariția o firavă ființă feminină, Catherine. Sîntem în „Seara tuturor sfinților” cu tot cortegiul folcloric de credințe și eresuri, asemănătoare, în bună parte, cu cele de la aceeași dată ale poporului francez și care, încă de la ridicarea cortinei, sugerează încărcate de tîlcuri, șumbrul *fatum* care-i va răpune, unul după altul, pe cei trei brazi de flăcăi. Traducătoarea (Sanda Mihăescu-Boroianu), care altmînter ne dă o versiune în genral elegantă și curgătoare, ar fi putut alege titlul de „Seara sfințului Andrei”, versiune, e drept, mai puțin credincioasă formei, dar ilustrînd, în schimb, mai deplin conținutul titlului original.

Așadar, ivirea Catherinei declanșează simultan în sufletele celor trei băieți un complex de sentimente erotice ce se manifestă pe potrivă firii fiecăruia: cu o undă de lirism la Jean-Baptiste, *Puștiul*, cu semetie și autoritate de stăpin la Louis, fratele mai mare, iar la Thomas, mijlociul, cu o asemenea tenacitate de țaran normand, încît ești ispitit să crezi că drama începe cu adevărat de dinainte de ridicarea cortinei, cînd Thomas și-a uitat poate intenționat ceasul la han, anume ca s-o determine pe Catherine să le intre în casă. Copil găsit, crescut de „Asistență” slujnica de la fermă e, în opoziție cu vigoarea celor trei frați, temătoare, sfidnică și, pe cît de sensibilă, pe atît de lipsită de energie, iar replica ei finală de după consumarea ultimului act al catastrofei pe care ea n-a făcut nimic s-o dezlănțuie, dar nici s-o împiedice, e plină de o răscolitoare, autentică, dezolare: „Eu n-am vrut”.

Din numeroasele modalități de a „citi” textul, regizorul (Radu Boroianu) a ales-o, cred, pe cea mai fericită. Evitînd o interpretare de dramă pasională — ceea ce, în fond, „Seara” nici nu e — el a purtat-o pe Catherine într-o rochie neagră cu minci lungi și cu poalele pînă-n pămînt, nelăsîndu-i la vedere decît fața și palmele, făcînd, așadar totul spre a estompa într-însa orice farmec senzual, orice urmă de frivolitate. În viziunea lui Boroianu și în interpretarea plină de înțelegere și sensibilitate a Adinei Rațiu, Catherine se află la antipodul „vampirei” care „sucește capul bărbaților”, ea nu e femeia, ci doar o femeie, tragică și inocentă unealtă a unui crîncen destin. Înclentarea și vrajba dintre cei trei frați, pînă atunci legați de o aspră, dar solidă dragoste bărbătească, e și ea tratată în aceeași manieră adversată policromiei, într-un stil alb-negru, cît se poate de bine servit de costumele și decorul arh. Ivăneanu Damaschin (de menționat masa lungă din odaia fermei, sugerînd imposibilitatea apropierii dintre personaje). Colțuros, masiv, cu o dicție laborioasă, Petre Tanasievici a realizat un Tho-

mas care pătrunde în inima spectatorului. În rolurile celorlalți frați, Mihai Dobre (Louis) și Traian Pîrlog (Jean-Baptiste).

Înclinat temperamental spre poezie, autorul și-a conceput lucrarea mai de grabă după adagiul „Ne fût-ce que pour vous en donner l'idée” decît după rigorile dramaturgiei. Cu toate deficiențele sale, spectacolul teatrului din Pitești rămîne însă, în ciuda escatologicului său, o demonstrație de stil, de bun gust și de măsură, calitate atît de scumpe eternului „spirit francez”.

Radu Albala

Teatrul din Oradea— secția maghiară— în turneu la București

În turneu la București, Teatrul maghiar din Oradea a adus cinci reprezentații, dispuse conform multiplelor fațete ale activității acestui sirguincios, talentat și modest colectiv. *Manevrele*, piesa originală a scriitorului de limbă maghiară Deak Tamas, și *Poveste neterminată* de Alecu Popovici, au demonstrat, în două registre diferite, modul în care teatrul înțelege să promoveze textul contemporan original. *Comedia erorilor* și *Luna dezmoștenișilor*, Shakespeare și O'Neill, reprezintă opțiunile colectivului față de repertoriul universal. Adăugînd acestor reprezentații și un recital de poezie contemporană, în interpretarea lui Varga Vilmos, obținem o imagine concludentă de seriozitate și caracter cultural specific turneului.

Dacă luăm fiecare montare în parte, realizăm diversitatea aptitudinilor colectivului, care fără a străluci în personalități, e omogen ca structură și preocupări. Spectacolul destinat copiilor (*Poveste neterminată*) a fost imaginat de regizorii Farkas Istvan și Orban Károly ca un joc ingenuu, ca o escapadă

„Manevrele“ de Deak Tamas în interpretarea Teatrului de Stat din Oradea, secția maghiară

ghidușă în lumea plină de năzbîtii și de poezie a cercului. Intermediile muzicale, pe melodii ale lui Vasile Veselovski, au dat un spor de farmec montării, transformînd-o într-un micromusical, pe linia bunei tradiții a scenelor maghiare. E un spectacol unitar în care decorul, costumele, gestul, cuvîntul, fuzionează firesc dînd relief poveștii, antrenînd publicul în ambianta de joc, în desfășurarea liberă a fanteziei.

Farkas Istvan semnează și regia celorlalte două spectacole. *Comedia erorilor* e construită pe canavaua comediei dell'arte, pe principiul teatrului în teatru, urmărindu-se numai efectele unui joc pur, mecanica acțiunii și a qui-pro-quo-ului. În ciuda fluentei mișcării și a antrenamentului actoricesc (măști vesele, dar fără mari diferențieri), spectacolul se resimte totuși de încercări epigonice caracteristice așa-zisei „demitizări” regizorale, și de forțată și falsă „contemporaneizare”. (de fapt o simplistă complicitate cu publicul): dincolo de un prim strat de culoare, montarea e lipsită de rafinament stilistic. Puternica dramă a lui O'Neill *Luna dezmoșteniților*, jucată cu simplitate, nu a fost ferită de melodramă, după cum incursiunea actoricească în abisurile unor psihologii contorsionate a fost minată uneori de efecte scenice facile.

Montarea *Manevrelor*, acest pamflet grotesc și caustic împotriva militarismului, n-a înfrînt dificultățile izvorite din convenționalismul procedurilor dramatice și elaborarea abstractă a conflictului. Reprezentația pusă în scenă de Szabo Iosif a abordat textul cu mare gravitate, cu o totală — și împotriva textului — lipsă de umor. Pierzîndu-și vehemența, ironia și nuanțele, satira și-a pierdut și din atracțiozitate, din forța de radiație la public. Cu atît mai mult, cu cît, chiar în această concepție, actorii au jucat sub așteptări. Singurul element valoros (în sine): decorul lui Biro Geza, un imens spațiu circular alcătuit din metal cenușiu, rigid și auster, care izbuteste să aducă în scenă ceva din atmosfera de mister și amenințare, să trimită spre universul terifiant, de coșmar, intenționat de autor.

De altfel, turneul ne-a înfățișat o scenografie de ținută, aceasta dovedindu-se un compartiment realizat în teatrul orădean. Ne gîndim la decorurile lui Biro Geza (elocventă imagine scenică a unei umanități triste, lipsite de orizont, în piesa lui O'Neill), sau cele ale Elizei Popescu-Zisiade care a creat un cadru poetic și fantastic comediei shakespeareene, cu o inspirație miniaturizare evocînd cetăți solare și corăbii fabuloase, sau a compus o colorată înjghebare de jucării pentru *Poveste neterminată*.

Scenă din „Poveste neterminată” de
Al. Popovici

Exceptând rezervele semnalate, turneul a afirmat și o seamă de forțe actricești (din generații diferite, unii cu vechi stăte de serviciu, alții tineri absolvenți) care, în special sub conducerea regizorului Farkas Istvan, au fuzionat în scenă, creind o bună impresie de omogenitate și profesionalism. În primul rând, Varga Vilmos, actor multilateral dotat, așa cum a demonstrat-o în recitalul compus de el, ca și în dublul rol al lui Antipholus, sau în crochiul caricatural din spectacolul pentru copii. Excelentă în travesti, Biluska Annamaria. A compus un Dromio mobil și captivant, cu hazul și dinamismul propriu anechimilor, iar în *Poveste neterminată* un autentic ștrengar (Radu), plin de farmec și spirit. Un actor cu un larg registru interpretativ este și Csikeli Laszlo văzut în ipostaze diferite și destul de concludente (se detașează în rolul James Tyrone). Partitura lui Jessie Hogan, eroina aceleiași piese a constituit un examen dificil pentru Csiky Ibolya, proaspătă absolventă a institutului; actrița a realizat, mai cu seamă în actul I, câteva momente de emoție sufletească și trăire intensă; din numeroasele distribuții se mai cuvin remarcate Lavotta Karoly, prezență masivă, dinamică, cu reală capacitate de a comunica cu publicul; Salti Miklos — bun actor intuitiv; Halasy Gyula, Balla Miklos, Racz Maria, Kakuts Agnes, Orban Karoly, Miske Laszlo (Pompierul din *Poveste neterminată* și Balthazar din *Manevrele*). Antrenamentul profesional, tehnica direcției și precizia mișcărilor, capacitatea de a comunica permanent în scenă sînt calități evidente ale colectivului orădean, apreciate cu acest prileaj, în unanimitate.

Teatrul „Ion Creangă”

ROATA MORII

de
Gh. Scripcă

Roata morii, de Gheorghe Scripcă (autor debutant pe o scenă bucureșteană), e un spectacol-fabulă: albinele se luptă cu brotăceii. Și o comedie muzicală: toată lumea cîntă și dansează. Cred însă că, în repertoriul teatrului de păpuși sau marionete, lucrarea ar fi fost mai justificat pusă în valoare. La „Ion Creangă”, textul apare lipsit de fior poetic, văduvit și de „suspensul” indispensabil peripețiilor construite pe canavaua luptei dintre bine și rău.

Structural schematică, săracă în valori literare, dispusă mai mult pe efecte onomatopice ori melodice (albinele se numesc: Biz, Biz-biz. Biz-biz-biz-biz sau Bizzzzzzzz și vorbesc — atunci cînd vorbesc — cu foarte multe Z-uri; brotăceii sînt: Oac. Oac-oac. Oac-oac-oac; mai există și un trio „Oac” și un trio „Brotac”, care mai mult cîntă atunci cînd cuvîntă). *Roata morii* trăiește, ca spectacol, din colaborarea compozitorului Vasile Veselovski cu regizorul Barbu Dumitrescu; primul cu o muzică expresivă și atrăgătoare, al doilea, cu experiența scenei de operetă, fructificînd cu vervă și fantezie calitățile unei echipe de actori, unde rolurile principale le dețin muzica și dansul.

Decorurile Elenei Simirad-Munteanu sugesive de altfel, dominate mult prea mult de culoarea verde, deschid și ele spațiu pentru desfășurarea unui reușit spectacol muzical-coregrafic, de estradă, (coregrafia, Cecilia Hoppe), în care actrițe și actori tineri, harnici, talentați, dornici să-și cheltuiască forțele cu farmec și tehnică, apar transformați în balerini, cîntăreți și cîntărețe de muzică ușoară.

Astfel: dezinvoltul Gheorghe Vrinceanu (Oac — căpetenia brotăceilor), care conduce de fapt acțiunea piesei, este cu jovialitate secondat de trio-ul „Oac” (Geo Dimitriu, Manius Rolea și Mircea Mușatescu) și de omogen ritmatul trio „Brotac” (Ion Gh. Aruceanu, Mihail Butnaru și Romeo Stavăr).

Din grupul „albinuțelor” care „au luptat pentru izvor” se desprind, impresionînd prin calități vocale și coregrafice, Geneveta Preda, Jeanine Stavarache, Daniela Anencov.

...Nu știm totuși în ce măsură spectacolul sice ceva micului spectator.